

ඉන්දීය සයුරේ යහ පැවැත්මට වෙරළරන කලාපීය සහයෝගීතාවයන්

ඉන්දීය සාගර කලාපය තුළ ශ්‍රී ලංකාවේ පිහිටීම ඉතා සුවිශේෂී වේ. එය පෙරදිග සහ අපරදිග රටවල් අතර සම්බන්ධතාවය ගොඩනගන කේන්ද්‍රීය ස්ථානයක් ලෙස අතීතයේ පටන්ම ජගත් මට්ටමින් අවධානයට ලක්ව ඇත.

නාවික වෙළඳ මධ්‍යස්ථානයක් ලෙසත්, යුධ කටයුතු සඳහා යොදා ගත හැකි මධ්‍යස්ථානයක් ලෙසත්, ශ්‍රී ලංකාව සෙසු රටවලට අවධානයට වූ අතරම බෙංගාල බොක්ක හරහා ඇත පෙරදිගටත් මන්නාරම් බොක්ක ඔස්සේ ඉන්දීය අර්ධද්වීපයත්, ඉන් ඔබ්බෙන් වූ අරාබි මුහුද ඔස්සේ බටහිර හා මැදපෙරදිග කලාපයටත් ශ්‍රී ලංකාව කේන්ද්‍ර කර ගනිමින් නාවික කටයුතු සිදුවී ඇත.

ඉන්දීය සාගර කලාපය එය සතු ජෛවීය හා ජෛවීය නොවන සම්පත් සමුදාය නිසා අවට රටවලට අතිශය වැදගත් වේ. කලාපයේ ප්‍රධානතම ධීවර සම්පත් නෙලා ගන්නා ප්‍රදේශයන් අන්තර්ගත වීමත්, ඉතාමත් වැදගත් සමුද්‍රික පරිසර පද්ධති පිහිටීමත්, ජෛව විවිධත්වයෙන් අනූන සාගර කලාපයක් වීමත් නිසා ඉන්දීය සාගර කලාපය මෙසේ වැදගත් ප්‍රදේශයක් උවත් අතීතයේදී එහි සම්පත් නෙලාගන්නවාට අමතරව එහි සංරක්ෂණයට හා තිරසාර භාවිතයට වැඩි සැලකිල්ලක් යොමුකර නොමැත.

වර්තමානයේදී ප්‍රධාන වශයෙන්ම බෙංගාල බොක්ක ආශ්‍රිතව සහ මන්නාරම් බොක්ක ආශ්‍රිතව සංරක්ෂණ හා තිරසාර භාවිතය පිළිබඳ වැටහෙන්න ක්‍රියාත්මක කිරීමට සැලසුම් කර ඇත.

ශ්‍රී ලංකාව දෙසින් සලකන විට ඉහත සාගර ප්‍රදේශ දෙකටම ශ්‍රී ලංකාව මායිම් සැපයීම නිසා අදාළ වැඩසටහන් සෘජුවම අප රටට වැදගත් වේ. විශේෂයෙන්ම ශ්‍රී ලංකාවේ නැගෙනහිර වෙරළ තීරයත් දකුණු වෙරළ තීරයත් බෙංගාල බොක්ක හා සම්බන්ධ වන අතර, මෙරට උතුරු හා වයඹ දිග වෙරළ කලාපය මන්නාරම් බොක්ක ආශ්‍රිත සමුද්‍ර කටයුතු හා සෘජුවම සම්බන්ධ වේ.

බෙංගාල බොක්ක සමුද්‍ර පරිසර පද්ධති වැඩ සටහන

(Bay of Bengal Large Marine Ecosystem Programme) -BOBLME.

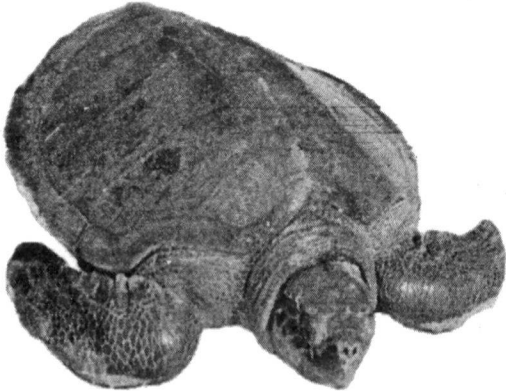
ඉන්දීය සාගර කලාපයේ ප්‍රධානතම මත්ස්‍ය අස්වැන්න නෙලා ගන්නා ප්‍රදේශය ලෙසත්, කලාපයේ කාලගුණ තත්ත්වය සාමන්‍ය සඳහා වැදගත්වන ප්‍රදේශය ලෙස බෙංගාල බොක්ක අතිශය වැදගත් වේ. මෙම තත්ත්වය ශ්‍රී ලංකාවටද ගැලපෙන අතර මෙරට සමුද්‍ර මත්ස්‍ය නිෂ්පාදනය ප්‍රධාන වශයෙන් ම බෙංගාල බොක්ක ආශ්‍රිතව සිදුවේ.

දැනට ලොව සාගර කලාප අතුරින් වැදගත් විශාල සමුද්‍ර පරිසර පද්ධති කලාපයන් (Large marine Ecosystems) 64ක් හඳුනාගෙන ඇති අතර බෙංගාල බොක්ක ඉන් එකකි.

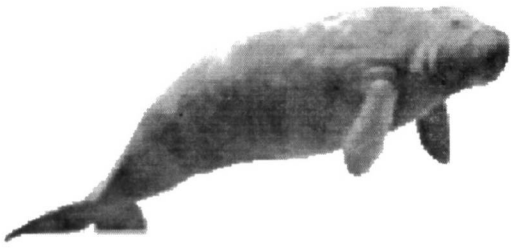
බෙංගාල බොක්ක නිර්මාණය වීම සඳහා රටවල් 8ක් මායිම් සපයන අතර එ සඳහා මාලදිවයින ශ්‍රී ලංකාව ඉන්දියාව බංගලාදේශය, මියන්මාරය, තායිලන්තය, ඉන්දුනීසියාව හා මැලේසියාව දායක වේ. ලෝක ජනගහනයෙන් 1/4 ක් පමණ මෙම සමුද්‍ර කලාපයේ ජීවත් වන අතර මිලියන 400 ක පමණ ජන සමූහයක් බෙංගාල බොක්කේ ජෛව ප්‍රදේශය ආශ්‍රිතව දිවී ගෙවයි. එසේම ප්‍රදේශයේ නාගරික ජනගහනයෙන් 65% ක් පමණ බෙංගාල බොක්ක ආශ්‍රිතව පිහිටි වෙරළ කලාපයේ නගර වල වාසය කරයි.

බෙංගාල බොක්ක සඳහා අතිවිශාල මිරිදිය ප්‍රමාණයක් විවෘත වන අතර එ සමගම අවසේපිත (Sediment), සහ දූෂක කාරක (Pollutants) එකතුවීමද වර්තමානයේදී ගැටලුවක් වී ඇත. මෙම සාගර ප්‍රදේශය තුළ මිලියන 2ක් පමණ වූ ධීවරයන් සංඛ්‍යාවක් තම ධීවර කටයුතු සිදුකරන අතර වකුකාරව අති විශාල සංඛ්‍යාවකට රැකියා උත්පාදනය සඳහාද බෙංගාල බොක්ක සාගර කලාපය උපකාර වෙයි.

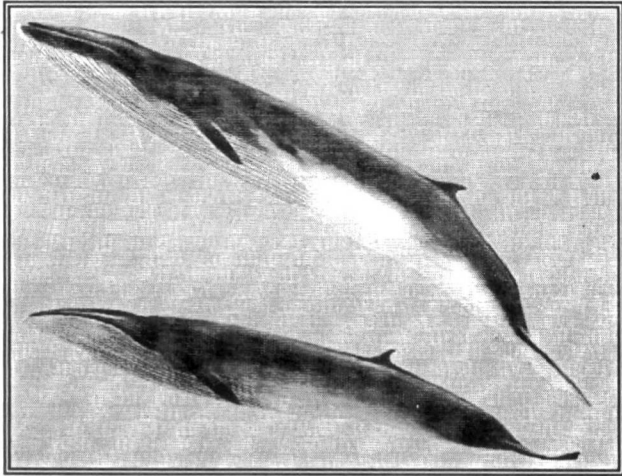
එසේම ජෛව විවිධත්වයෙන් අනූන කොරල් පර, මසුන් හා වෙනත් සමුද්‍ර ජීවීන්ගේ පැවැත්මට වැදගත් මුහුදු තැන සහිත ප්‍රදේශ පැවතීමක්, බෙංගාල බොක්ක ආශ්‍රිතව දැකගත හැකි අතර, කැස්බෑවත් ඩිසුගොන් (මුහුදු කිදරන්) තල්මසුන් සහ ඩොල්ෆින් වැනි වද වී සාමී තර්ජනයට ලක්වූ සමුද්‍ර ජීවීන්ගේ වාසස්ථානයක් ලෙසද වැදගත් වේ.

දාර කැස්බෑව

ඩිගුගොන් (මුහුදු උරා)

තල්මසුන්

මීට අමතරව කඩොලාන පරිසර පද්ධති මෙම කලාපය පුරාම පාහේ දැක ගත හැකි අතර ඒ අතුරින් බංගලාදේශයේ සුන්දර බාන්ස් නැමති අන්තර්ජාතික වශයෙන් වැදගත් කඩොලාන පරිසර පද්ධතිය ද වේ. ජෛව විද්‍යාත්මකවත් සමාජීය ආර්ථික වශයෙන් මෙතරම් වැදගත් සමුද්‍ර කලාපයේ උද්ගතව ඇති ගැටලු රාශියක් වර්තමානයේ හඳුනාගෙන ඇති අතර "BOBLME" වැඩසටහන මගින් එම ගැටලු අවම තත්වයට පත්කර ගෙන බෙංගාල බොක්ක ආශ්‍රිත පරිසරය සංරක්ෂණය හා තීරසාර කලමනාකරණයට ලක් කිරීම අරමුණු කරගෙන ඇත.

ගොඩබිම ආශ්‍රිතව සිදුවන දූෂණය (Land based Pollution), සාගර ආශ්‍රිත දූෂණය (Sea based Pollution) ඊළඟ විවිධත්වයන් අනුනු ප්‍රදේශ විනාශය (Critical habitat degradation) සහ හානිදායක ධීවර ක්‍රම භාවිතය හා අධි පරිභරණය (Over exploitation) මෙසේ හඳුනාගෙන ඇති ප්‍රධාන පොදු ගැටළු වන අතර අදාළ වැඩසටහන මගින් කලාපීය සහයෝගිතාවය මත ඉහත ගැටලු අවම කර ගැනීමට සහ ඒ සඳහා පොදු යාන්ත්‍රණයක් සැකසීමටත් බලාපොරොත්තු වෙයි.

මෙයට අදාළව කලාපීය දෙවන වැඩිමුළුව මෙම වසර අගදී ශ්‍රී ලංකාවේදී පැවැත්වීමට කටයුතු සැලසුම් කර ඇති අතර ශ්‍රී ලංකාව තුළ වැඩසටහන මෙහෙයවීම ධීවර හා සාගර සම්පත්

අමාත්‍යාංශය කේන්ද්‍ර කරගෙන සිදුවන අතර ජගත් පරිසර පහසුකම් වැඩසටහනේ (GEF) කේන්ද්‍රස්ථානය ලෙස පාරිසරික හා ස්වභාවික සම්පත් අමාත්‍යාංශය එයට දායක වේ.

මන්නාරම් බොක්ක ජෛව ගෝල රක්ෂිත වැඩසටහන

(Gulf of Mannar Biosphere Reserve Programme)-GOMBR

මන්නාරම් බොක්ක ආශ්‍රිතව පවතින සුවිශේෂීය විවිධත්වය සහ පාරිසරික වශයෙන් එහි ඇති වැදගත්කම පදනම් කර ගෙන ඉන්දීය රජය මගින් මෙම ආරක්ෂිත කලාපය ප්‍රකාශයට පත්කර ඇත.

එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානයේ යුනෙස්කෝ (UNESCO) ආයතනය මගින් ජෛවගෝල රක්ෂිත වැඩසටහන ක්‍රියාත්මක කරනු ලබයි. ජෛවගෝල රක්ෂිතයක් යනු යුනෙස්කෝ ආයතනය මගින් අන්තර්ජාතික වශයෙන් ප්‍රකාශයට පත් කරන ලද ස්වභාවික සහ සංස්කෘතික වශයෙන් සුවිශේෂී භෞමික හෝ වෙරළාසන්න එසේම ඒ හා සම්බන්ධ සමුද්‍ර පරිසර පද්ධති ලෙස හැඳින්විය හැක.

ජෛවගෝල රක්ෂිත පිහිටුවීමේ අරමුණු වන්නේ පරිසර පද්ධති සහ ජාන විවිධත්වය සංරක්ෂණය, පර්යේෂණ සඳහා අවස්ථා සැලසීම, පාරිසරික වෙනස්කම් අධ්‍යයනය හා විපරම සඳහා අවස්ථා සැලසීම සහ අධ්‍යාපන හා පුහුණු සඳහා පහසුකම් සැපයීමයි.

මන්නාරම් බොක්ක ආශ්‍රිත ජෛව විවිධත්වය සලකන විට කඩොලාන ශාඛ විශේෂ 13, කොරල් විශේෂ 117, මුහුදු තෘණ විශේෂ 11, ස්පොන්ජ විශේෂ 108, මෘදුචාංචිකයන් විශේෂ 260ක් සහ ක්‍රස්ටේසියාවන් විශේෂ 79ක් පමණ දැනට වාර්තා වී ඇත.

එසේම මත්ස්‍ය විශේෂ 450 ක්, කැස්බෑවන් විශේෂ 5ක්, ඩොල්ෆින් විශේෂ 14, තල්මසුන් විශේෂ 6 සහ මුහුදු උරන් (ඩිගුගොන්) විශේෂයක් මෙහිදී දැකගත හැක.

මේ අතුරින් *Pemphis acidula* නැමැති කඩොලාන විශේෂයන්, මුහුදු තෘණ ශාඛයක් වන *Enhabus acuroides* සහ ජීවමාන පොසිලයක් ලෙස සලකන *psychodera Hova* නැමැති ජීවියාද ප්‍රදේශයට ආවේනික වේ.

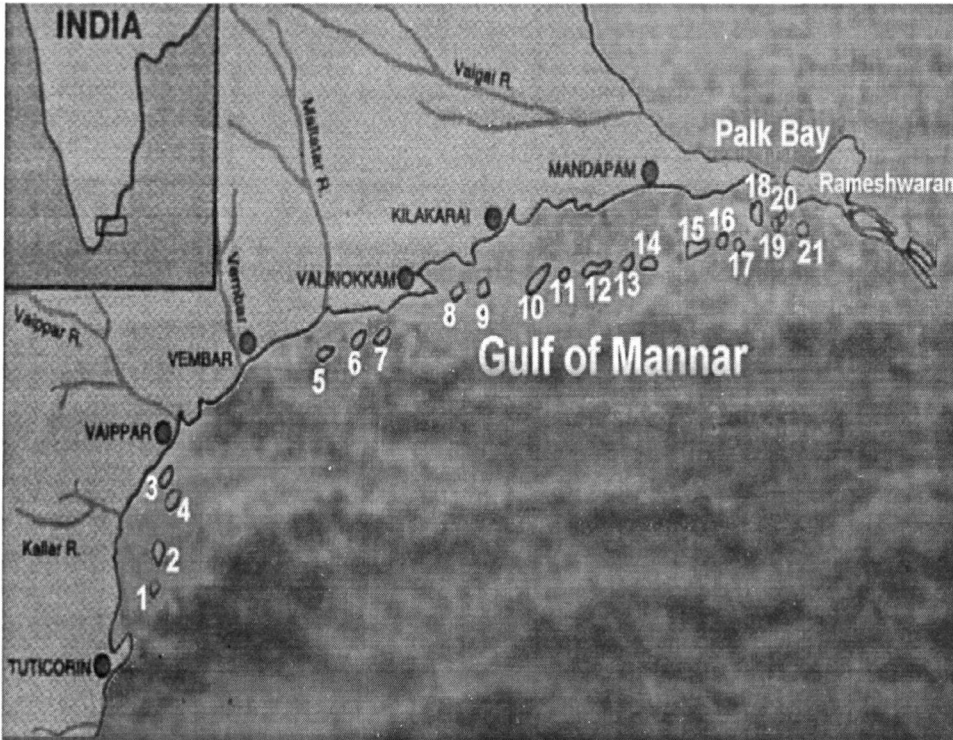
එසේම වදවියාමේ තර්ජනයට මුහුණ දී ඇති ජීවි විශේෂ කිහිපයකුත් මන්නාරම් බොක්ක ආශ්‍රිත ජෛවගෝල රක්ෂිතයේදී හමුවන අතර තල්මසුන්, ඩොල්ෆින්, මුහුදු අශ්වයන්, බෙල්ලන් විශේෂ කිහිපයක් සහ මුහුදු අවාන නැමැති සමුද්‍ර ශාඛයද ඒ අතර වේ.

මන්නාරම් බොක්ක පෞරාණික රක්ෂිතය ඉන්දියානු රජයේ අධිකාරය යටතේ තිබීමට වන සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව මගින් පවත්වාගෙන යන අතර ඔරිස්සා, ආන්ද්‍ර ප්‍රදේශ සහ බටහිර බෙන්ගාලය වැනි ප්‍රාන්තයන්ද එය අවශ්‍ය සහය ලබාදේ.

ශ්‍රී ලංකාව දෙසින් මන්නාරම් බොක්ක අතිශය වැදගත් වන අතරම උතුරු හා වයඹ දිග සීමා කරමාත්මය මෙම ප්‍රදේශය හා සම්බන්ධව සිදුවේ.

කළමනාකරණයත් ශ්‍රී ලංකාවට අතිශය වැදගත් වන අතර එය සමස්ත ජාතියේ ඉදිරි පැවැත්මට සහ තිරසාර සංවර්ධනයේ අභිමතාර්ථ සපුරා ගැනීමට ඉවහල් වනු ඇත.

මියැදුනු සයුරක් වෙනුවට පෞරාණික විවිධත්වයෙන් අනුනු එමෙන්ම සියලු සම්පතින් සරල සමුද්‍ර කලාපයක් බිහි කිරීමට වෙර දරන ඉහත වැඩසටහන් සඳහා අපගේ ද්‍රායකත්වය සැපයීමට කාලය එලඹ ඇත. එ සඳහා අප අප කැප වෙමු.

මන්නාරම් බොක්ක

මන්නාරම් බොක්ක පෞරාණික රක්ෂිතය පිළිබඳ සිද්ධි අධ්‍යයනයක් පසුගිය වසර අවසානයේදී එම්.එස්. සමාමනාදන් පර්යේෂණ පදනම මගින් ඉන්දියාවේදී පවත්වන ලද අතර, එහිදී කලාපයේ ඉදිරි කටයුතු සඳහා ශ්‍රී ලංකාව සමග සාප්‍රච්ඡාද කටයුතු කිරීමේ අවශ්‍යතාවයද අවධානයට ලක් විය.

උපතක් ලෙස ශ්‍රී ලංකාවේ පිහිටීමත් දිවයින වටා ඇති සයුර පෞරාණික හා පෞරාණික නොවන සම්පත් වලින් සපිරි ප්‍රදේශයක් වීමත් නිසාම සාගර කලාපයේ සංරක්ෂණයත් තිරසාර

ටී. එම්. අනුරාද්ධි තෙන්නකෝන්
පරිසර කළමනාකරණ නිලධාරී (පෞරාණික විවිධත්ව අංශය)
පාරිසරික හා ස්වභාවික සම්පත් අමාත්‍යාංශය